

Zöld város, mint fejlesztési kérdés

Dr. Mizser Csilla

Egyetemi docens, Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kar
mizser.csilla@uni-obuda.hu

Absztrakt: Mit tehetünk azért, hogy zöld városunk legyen? A helyi jogi szabályozás számos beavatkozási lehetőséget biztosít az alkalmazkodóképes, rugalmas település kialakításához. Optimális külön környezetvédelmi -vagy szűkebben: klímavédelmi- szabályozást megalkotni, melynek elemei az alábbiak lehetnek. A megújuló energiát használó vagy zöldtetőt építő vállalkozások iparüzési adójának csökkentése, míg az olyan vállalkozások adójának növelése, amelyek ültetett és megfelelő körülmények között karbantartott fák nélkül hagyják parkolójukat. Bővíteni kell a zöldfelület-fenntartó és a közművek üzemeltetői közötti együttműködést. Szabályozni kell, hogy ne csak az útkezelőt, hanem a zöldterület-fenntartót is értesítsék amikor a közművek földkébeleken karbantartást vagy felújítást végeznek, illetve ilyen beavatkozások esetén kertészeti munkák végzésére kerül sor. Az utcákban erdősítési és zöldítési követelmények meghatározása szükséges. Az esetleges fakivágásokra vonatkozó szigorú pótlási követelmények meghatározása, klímavédelmi alap létrehozása segítheti továbbá a zöld város megszületését.

1 Zöld város -amelyben mindenki élni szeretne?

1.1 Bevezetés

A klímavédelem (Aigner I. Garai-Fodor, M., Szemere, T.P., 2022, Lindseth, G., 2004) az egészség, a klímatudatos háztartás és a zöld település fogalma összefügg. A jelen írás egy város szemszögéből és tapasztalatából azt kívánja bemutatni, hogy az emberek hogyan vehetik ki részüket a klímavédelemből. Budaörs esetében a vállalás pontosítható: a cél a szén-dioxid kibocsátás 40%-os csökkentése 2030-ra. Mivel a Föld hőmérsékletének emelkedését az emberi tevékenység, nevezetesen az üvegházhatású gázok (különösen a fosszilis tüzelőanyagok) kibocsátása okozza. szén, olaj, földgáz), fontos csökkenteni. A nemzetközi kutatások arra keresik a választ, hogyan lehet az embereket környezettudatosabbá tenni, és mi akadályozza meg őket ebben. Például az emberek azt gondolják, hogy a környezettudatos életmód felhagyása kötelező, bár ez nem mindig van így, mert szinte mindennek van alacsony szén-dioxid-kibocsátású változata.

Az érintettek bevonása fontos szerepet játszik a város életének zölddé alakításában. Ez magában foglalja a környezet- és klímavédelemmel kapcsolatos lakossági visszajelzések gyűjtését, a problémák és a lehetséges megoldások azonosítását. A tervezés során nagyon fontosak a lakosság észrevételei, ötletei, hiszen a városvezetés az itt élők számára legnagyobb kihívást jelentő problémák megoldására koncentrálnak. A lakosság bevonása kapcsán különösen fontos figyelemmel lenni a különböző generációk környezetvédelemmel kapcsolatos attitűdjeire (Garai-Fodor - Varga - Csiszárík-Kocsir, 2021).

A lakossági észrevételek rendezési tervekbe való beépítése érdekében 2020 nyarán átfogó kérdőíves felmérés készült.

1.2 Irodalmi áttekintés

Mind a kompakt, mind a szétszórta zöld városokat fenntartható városi formáknak tekintik, ugyanakkor egyes fejlesztések, amelyek ezekkel a tervezési paradigmákkal járnak, problémásnak tűnnek a városi növekedés idején. Egy kompakt város elveszítheti a városi zöldfelületeket a kitöltés miatt, egy szétszórta zöld város pedig elveszítheti a zöldet a külterületén a szuburbanizáció miatt (Breuste, J., 2022). A Zöld Városokhoz vezető utak sokfélék lehetnek, és helyi és regionális kontextusban fejlődhetnek. Ez a fejezet nyolc pontban írja le az „útiterv” „főútvonalait” a Zöld Városba. A zöld város felé tett erőfeszítés mindig az első lépésekkel kezdődik, hogy perspektívát nyerjünk a megoldandó feladatokról. Mindig arról lesz szó, hogy megőrizzük a teret a városi természet számára, új teret nyerjünk és hálózatba hozzuk. A városi természet mindenki számára elérhetővé tétele a meglévő városi természeti lehetőségek kihasználását is jelenti. Általánosságban a cél a városi természet előnyeinek növelése a város polgárai számára, és a természet minden típusának bevonása. Ennek érdekében a városi természetet a természet megtapasztalásának és a természet megismerésének terévé kell alakítani. Meg kell szüntetni a városban a klasszikus konfliktust a természet „védelme” és „használata” között, egy olyan természetvédelmi koncepció mellett, amely a használaton keresztüli védelmet helyezi előtérbe. (Lindseth, G., 2004)

A zöld városok menedzselésének kérdésére a szerzők, mint Low et al. azt a választ, hogy további fejlesztésük nagy segítségre szorul, mert ennek az öröndetes megjelenésnek most a kísérletből a mainstreambe kell lépnie. A katasztrófális éghajlatváltozás elkerülése nem választás kérdése. Ez elengedhetetlen. A zöld városokra egyszerűen szükség van ahhoz, hogy az emberi fajnak hosszú távú jövője legyen bármiben, mint abban a környezeti bőségben, amellyel az emberiséget most szerencsére körülveszi. Érdemes megjegyezni, hogy nem a bőség hiánya a szegénység oka; ez a képtelenség vagy nem hajlandó tisztességesen megosztani a Föld polgárai között. (Low, N., Gleeson, B., Green, R., & Radovic, D., 2005)

A szerzők három különböző típusú, alulról felfelé építkező transznacionális megállapodást javasolnak ennek az igénynek a kielégítésére, amelyek az általunk építőelemnek nevezett megközelítést alkotják. Az építőelem-megközelítésnek két célja van: először is a rövid- és középtávú kibocsátáscsökkentések megragadása, amelyeket az elsősorban nem éghajlati előnyökre kialakított rendszerek társelőnyként érnek el; másodsorban pedig az állami és nem állami szereplők transznacionális hálózatainak és intézményeinek kiépítése és átalakítása olyan együttműködés, innováció és bizalom elérése érdekében, amelyek elősegítik az éghajlatváltozással kapcsolatos fellépésről szóló hosszú távú átfogó megállapodást. (Garai-Fodor, M. - Varga, J. - Csiszárík-Kocsir, Á, 2021)

Az urbanizáció a 21. század egyik vezető globális trendje, amely jelentős hatással van az egészségre. A nem fertőző betegségek (NCD-k) genetikai, fiziológiai, környezeti és viselkedési tényezők kombinációjának eredménye. Ezek a betegségek a gyors, nem tervezett urbanizációhoz, az egészségtelen táplálkozáshoz és a fizikai aktivitás hiányához kapcsolódnak. Ez a jelenség egy olyan projektet mutat be (Aktív és zöld város projekt), amely a várost az egészség és a fenntartható életminőség szempontjából kívánja újragondolni. Az első cél a testmozgás és a fenntartható táplálkozás megvalósítása a polgárok egészségének javítása érdekében a város kulturális identitásának erősítésével. A projekt gyakorlati választ kíván adni a tudományos társaságok különféle cselekvési felhívásaira. (Stewart, R.B., Oppenheimer, M. & Rudyk, B, 2017)

A cikkek azt vizsgálják, hogyan épül fel a zöld, fenntartható város a bizonytalan helyzetekben a tesztelés és kipróbálás professzionális gyakorlati elfoglaltságai révén, és hogyan formálódnak ezek a szakmai munkába való erkölcsi befektetések. (Fatati G, Buono M, Giraldi F., 2022)A gazdaság területén is számos fenntartható fejlődési ötlet létezik (Marie Meilvang, 2021)és a vonatkozó tanulmány az Európai Zöld Fővárosa Díjat (EGCA) fókuszpontként használja a zöld város marketingjének elemzéséhez (Xuesong Sun, 2021), a többi pedig a zöld terjesztését és megvalósítását vizsgálja. -városmodell, mint a város- és regionális tervezés eszköze (Demaziere, Christophe 2020), valamint a fenntartható és zöld városi logisztika (Leducq, DivyaScarwell, Helga-Jane, 2020).

Nincs olyan ország a világon, ahol ne lenne legalább egy törvény vagy politika az éghajlatváltozással kapcsolatban. A legtermékenyebb országokban jóval több mint 20 van, és világszerte 1800 ilyen törvény létezik. Ezek egy része a kormányok által kiadott végrehajtási rendelet vagy politika, mások pedig a parlament által elfogadott jogalkotási aktusok. Az igazságszolgáltatás 1500 éghajlatváltozással kapcsolatos bírósági ügyben vett részt (ebből több mint 1100 az Egyesült Államokban volt). A Climate Change Laws of the World nyilvánosan hozzáférhető adatbázist használjuk az éghajlatváltozással kapcsolatos jogszabályok és peres eljárások mintáinak és tendenciáinak elemzésére az elmúlt 30 évben. Az adatok azt mutatják, hogy a globális jogalkotási aktivitás 2009–2014 körül érte el csúcspontját, jóval a Párizsi Megállapodás előtt. Figyelembe véve a végrehajtás hatékonyságát és a törvények hatálybalépésének időtartamát, az

Egyesült Királyság és Dél-Korea a legátfogóbb jogalkotó a G20 országok és Spanyolország között a Gazdasági Együtműködési és Fejlesztési Szervezeten belül (Aigner, et al. 2022). Az éghajlatváltozással kapcsolatos jogszabályok kevésbé pártpártikai kérdés, mint azt általában feltételezik: a bal-, közép- és jobboldali kormányok által elfogadott klímátörvények száma nagyjából arányos hivatali idejükkel. Azt is tapasztalják, hogy a jogalkotási tevékenység csökken a gazdasági nehézségek idején. Ahol a bíróságok is érintettek, az Egyesült Államokon kívüli bírúk az esetek körülbelül felében a fokozott klímavédelem mellett döntöttek (az amerikai bírúk hajlamosabbak az éghajlatvédelem ellenében dönteni). (Sommerauerová, D., Chocholač, J., & Urbanova, K., 2020). A városok központi szerepet töltenek be a globális éghajlatváltozás mérséklésében és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású fejlesztési stratégiák végrehajtásában. A városokban él a világ lakosságának több mint fele, és a világ energiafogyasztásának és üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának háromnegyedéért felelősek. A gazdagság és az innováció központjaként a városok olyan erőforrásokkal és eszközökkel is rendelkeznek, amelyekre szükség van az éghajlatváltozással kapcsolatos kihívások kezelésére. Eközben a hagyományosan tengerparti helyekre vagy folyópartokra épült városok erősen ki vannak téve az éghajlatváltozás hatásainak, ami óriási kockázatokat jelent a városi infrastruktúrára, a városlakók életére és az egész városi rendszerre nézve (Zhifu Miet al., 2019).

A közelmúltban Új-Dél Wales állam tartományi és környezetvédelmi bíróságának elnöke arra szólította fel az ügyvédeket, hogy legyenek „klímatudatosak, és ne éghajlatvakok” (Eskander, Shaikh et al., 2020)

2 Zöld város a helyi szabályozás eszközével

2.2 Lehetőség a változásra- helyi jogszabályok által

Budaörs Város Önkormányzata 2011-ben csatlakozott az Európai Polgármesterek Szövetségéhez, amely a fenntartható energiagazdálkodás és klímavédelem mellett elkötelezett településeket tömöríti. A csatlakozáskor vállalt kötelezettségével összhangban 2012-ben Fenntartható Energia Akciótervet (SEAP) dolgozott ki, amely kötelezettséget vállalt arra, hogy 2020-ig legalább 20%-kal csökkentse a város energetikai vonatkozású CO₂-kibocsátását. A hatékonyság felülvizsgálata mellett Az akcióterv 2030-ra szóló új kibocsátáscsökkentési célok kitűzését, valamint a klímaváltozás várható hatásaihoz való alkalmazkodásra való felkészülést folytatja az önkormányzat Budaörs életképességének megőrzése érdekében (Kírrily Schwarz, 2021, Energiaklub Szakpolitikai Intézet, 2021, Csiszárík-Kocsir Á. 2007, Varga, J. & Csiszárík-Kocsir, Á., 2015)

A helyi szabályozás számos beavatkozási lehetőséget biztosíthat az alkalmazkodóképes, rugalmas település kialakítása érdekében. A helyi építési szabályzatot és a kapcsolódó szabályokat (pl. települési rendelet, rendezési terv) felül kell vizsgálni, szigorítani vagy kiegészíteni szükséges.

A változás érdekében javasolható egy külön környezetvédelmi (vagy szűkebben: klímavédelmi) szabályozás megalkotását/kidolgozását, amely a következő részekből állhatna.

(1) A megújuló energiát használó vagy zöldtetőt építő vállalkozások iparüzési adójának csökkentése, a parkolójukat megfelelő körülmények között fenntartott fák nélkül hagyó vállalkozások adójának növelése.

(2) Bővíteni, elmélyíteni kell a zöldfelület-fenntartó és a közművek üzemeltetői közötti együttműködést, pl. szabályozni, hogy ne csak az útkezelőket, hanem a zöldfelület-fenntartó részleget is előzetesen és egyidejűleg értesíteni kell, amikor a közműkezelők földkábel érintő karbantartást, felújítást végeznek; ilyen beavatkozások esetén a kertészeti felügyelet.

(3) Hagyományos építésű utcákban az erdősítési és zöldítési követelmények meghatározása. Szigorú pótlási követelmények meghatározása minden fakivágásnál, pl. új fákat kell ültetni a kivágott fa lombtérfogatának duplájára, új telepítéseknél 3 év utógondozást kell kikötni stb.

(4) az egyéb intézkedések keretében megfogalmazott intézkedések finanszírozásának rendjét, klímavédelmi alap létrehozását.

A helyi zöld szabályozás megalkotása nem jár költséggel az önkormányzatnak. Az eredmény és mutató az éghajlati alkalmazkodásra vonatkozó jogszabályok felülvizsgálata és új jogszabályok megalkotása.

Hazai dekarbonizációs ütemterv • Villamosenergia-termelés; • Építőipari ágazat; • Ipar; • Hulladékgazdálkodás; • Szállítás; • Mezőgazdaság; • Szénmegkötés az erdőben; • Szén-leválasztás, tárolás és visszanyerés. Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia • Humán egészségügy; • Vízgazdálkodás; • Katasztrófavédelem, biztonságpolitika; • Mezőgazdaság, vidékfejlesztés • Természetvédelem • Erdőgazdálkodás • Épített környezet, terület- és településfejlesztés és -rendezés, települési infrastruktúra; • Energia gazdálkodás; • Turizmus

2 Félünk -e a klímaváltozástól?

Egy város klímastratégiája és Fenntartható Energia és Klíma Akcióterve megköveteli az ott élők véleményét és tapasztalatát. Budaörs városa 2020-ban arra kérte a lakosságot, hogy kérdőív kitöltésével segítsék az önkormányzat munkáját! Az itt kapott válaszokat az alábbi cikk tekinti át. Így annak érdekében, hogy a

lakossági észrevételek beépüljenek a települési tervekbe, 2020 nyarán átfogó kérdőíves felmérés készült (Kírrily Schwarz, 2021).

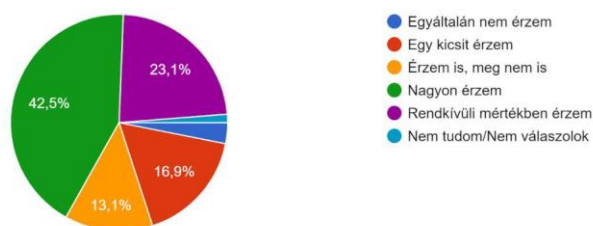
A kérdőíves felmérés 2020 júniusa és szeptembere között zajlott online, a Google űrlapon. A felmérésre 160 válasz érkezett, a válaszadók 38,1%-a férfi, 61,9%-a nő volt, akik többsége 1960 és 1980 között született, így többnyire a 40-60 éves korosztály¹³.

A válaszadók 68,6%-a családi házban, 20,1%-a panelházban, 11,3%-a társasházban él. A válaszadók 54,1%-ának az elmúlt 10 évben történt valamilyen felújítása az ingatlanán.

A válaszadók túlnyomó többsége 65,6%-uk „Rendkívül érzi” és „Nagyon érzi” értékelést adott arról, hogy mennyire érzi a klímaváltozás hatásait mindennapi életében. Csak 2-3%-uk választotta azokat a lehetőségeket, amelyeket egyáltalán nem érzek.

8. Ön mennyire érzi a mindennapokban a klímaváltozás hatásait?

160 válasz

1. ábra: Ön mennyire érzi a klímaváltozás hatásait?

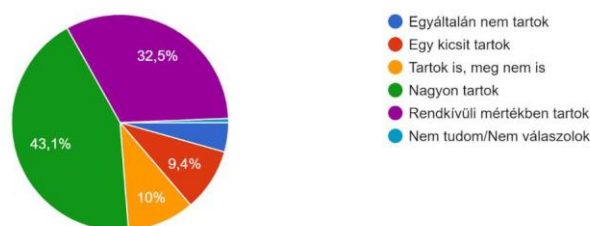
Forrás: Budaörs Város Klímastratégiája, Helyzetértékelés (2021) Energiaklub Szakpolitikai Intézet, Módszertani Központ

Arra a kérdésre, hogy a válaszadók mennyivel félnek többen a klímaváltozás hatásaitól, 75%-uk az, aki „nagyon” vagy „rendkívüli mértékben” tart a hatásoktól. Csak 5%-uk jelezte, hogy „egyáltalán nem félek”, vagy nem tudom.

¹³ https://europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/community_hu.pdf

9. Mennyire tart a klímaváltozás hatásaitól?

160 válasz

2. ábra: Ön mennyire érzi a klímaváltozás hatásait?

Forrás: Budaörs Város Klímastratégiája, Helyzetértékelés (2021) Energiaklub Szakpolitikai Intézet, Módszertani Központ

Következtetések

A helyi önkormányzatoknak felül kell vizsgálniuk a klímaalkalmazkodásról szóló adórendeletet, és szükség van egy új önkormányzati rendelet megalkotására a helyi környezetvédelmi, zöld szabályozásról. A környezetvédelmi szabályozás megalkotásának lehetőségei a következők lehetnek:

- Az Alaptörvény 32. (1) bekezdés a) pontja, valamint a környezetvédelem általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 10. § (2) bekezdése és 46. § (1) bekezdés c) pontja, valamint a fás szárú növények védelméről szóló törvény 48. § (1) - (2) bekezdése, a fás szárú növények védelméről szóló 346/2008. A városok Önkormányzatának Képviselő-testülete a környezetvédelem helyi szabályairól rendeletet alkot.
- Települési szabályozások példái: Tapolca, Kőszeg, Göd.
- Szabályozási alapok: Magyarország Alaptörvényének P. cikke, XXI. Cikk.
- Klímaparadoxon vizsgálat: a fogyasztói társadalom és a klímatudatosság kapcsolata.
- Vízgazdálkodás és hulladékgazdálkodás jelentősége.
- A közösségvezérelt helyi fejlesztés szerepe (CLLD-Community-Led Local Development)
- Primer és szekunder kutatások prioritása.
- Intelligens város koncepció, digitális város, zöld város és alrendszereik. Okos város mint településfejlesztési kérdés – a témával való munka a településfejlesztés területén.
- Lakossági opció: annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy a zöld hitelnek van-e pozitív jogkövetkezménye?

Hivatkozások

- [1] Aigner I. Garai-Fodor, M., Szemere, T.P.(2022): Singapore’s Journey as a Digit-all-ized and Innovative Smart Nation Toward Sustainability. In: Szakál, Anikó (ed.) IEEE 10th Jubilee International Conference on Computational Cybernetics and Cyber-Medical Systems ICCC, Budapest 259-264.
- [2] Breuste, J. (2022). What Ways Are There to a Green City?. In: The Green City. Springer, Berlin, Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-662-63976-4_8
- [3] Budaörs Város Klímastratégiája, Célok, Intézkedések (2021) Energiaklub Szakpolitikai Intézet, Módszertani Központ
- [4] Budaörs Város Klímastratégiája, Helyzetértékelés (2021) Energiaklub Szakpolitikai Intézet, Módszertani Központ
- [5] Csiszárík-Kocsir Á. (2007). A területfejlesztés néhány időszerű dilemmája. *Gazdálkodás*, 51(1), pp. 17.-23.
- [6] Demaziere, Christophe: Green city branding or achieving sustainable urban development? Reflections of two winning cities of the European Green Capital Award: Stockholm and Hamburg. *TPR: Town Planning Review*; 2020, Vol. 91 Issue 4, p373-395, 23p
- [7] Eskander, Shaikh and Fankhauser, Sam and Setzer, Joana, Global Lessons from Climate Change Legislation and Litigation (June 2020). NBER Working Paper No. w27365, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3626866>
- [8] Fatati G, Buono M, Giraldi F. Active and green city project: a program of urban health. *Recenti Progressi in Medicina*. 2022 Feb;113(2):84-89. DOI: 10.1701/3748.37311. PMID: 35156950.
- [9] Garai-Fodor, M. - Varga, J. - Csiszárík-Kocsir, Á. Correlation between Generation Z in Hungary and the Motivating Factors to Do Volunteer Work in a Value-Based Approach. *Sustainability* 13. 20. p. 11519, 19. p. 2021
- [10] https://europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/community_hu.pdf; access date: 2022.05.30.
- [11] https://www.budaors.hu/?module=news&action=show&nid=190753#MID_DLE
- [12] Kirrily Schwarz: *Law Society of NSW Journal*, No. 77, May 2021: 14
- [13] Leducq, DivyaScarwell, Helga-Jane: Green-city models as an urban strategy: Hanoi between international practices and local assemblage, *Town Planning Review* (2020), 91, (4), 437–456. <https://doi.org/10.3828/tpr.2020.25>

- [14] Lentner, Cs. (2019). *Önkormányzati Pénz- És Vagyongazdálkodás*, Budapest, Magyarország : Dialóg Campus Kiadó
- [15] Lindseth, G. (2004). The Cities for Climate Protection Campaign (CCPC) and the framing of local climate policy. *Local environment*, 9(4), 325-336.
- [16] Low, N., Gleeson, B., Green, R., & Radovic, D. *The Green City: Sustainable Homes, Sustainable Suburbs* (1st ed.). Routledge, 2005, <https://doi.org/10.4324/9780203820827>
- [17] Marie Meilvang, Qualifying the green city: professional moral practices of trying urban rainwater forms, *Journal of Professions and Organization*, Volume 8, Issue 1, March 2021, Pages 19–33, <https://doi.org/10.1093/jpo/joaa026>
- [18] Sommerauerová, D., Chocholač, J., & Urbanova, K. . (2020). Sustainable GREEN CITY LOGISTIC SOLUTION FOR THE PRAGUE AGGLOMERATION AND RETAIL CHAIN. *Perner's Contacts*, 15(2). <https://doi.org/10.46585/pc.2020.2.1644>
- [19] Stewart, R.B., Oppenheimer, M. & Rudyk, B. Building blocks: a strategy for near-term action within the new global climate framework. *Climatic Change* 144, 1–13 (2017). <https://doi.org/10.1007/s10584-017-1932-1>
- [20] Thilo Wellmann, Franz Schug, Dagmar Haase, Dirk Pflugmacher, Sebastian van der Linden, Green growth? On the relation between population density, land use and vegetation cover fractions in a city using a 30-years Landsat time series, *Landscape and Urban Planning*, Volume 202,2020,103857,ISSN 0169-2046,<https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2020.103857>
- [21] Varga, J. & Csiszárík-Kocsir, Á. (2015). Versenyképességi átrendeződés Közép-Kelet Európában, fókuszpontban a V4 országok, Kárpát-medencei versenyképesség - 6. Báthory – Brassai Konferencia Kötete (szerk.: Rajnai Zoltán – Fregan Beatrix – Marosné Kuna Zsuzsanna – Ozsváth Judit), Óbudai Egyetem, 316.-335. pp.
- [22] Varga, J. & Csiszárík-Kocsir, Á. (2016). A szervezetek versenyképességének alapjai: stratégiai menedzsment a hazai vállalkozásoknál, *Vállalkozásfejlesztés a XXI. században VI. – Tanulmánykötet* (szerk.: Csiszárík-Kocsir Á.) Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar, 433-458. pp.
- [23] Xuesong Sun: Green city and regional environmental economic evaluation based on entropy method and GIS, *Environmental Technology & Innovation*, Volume 23, 2021,101667, ISSN 2352-1864, <https://doi.org/10.1016/j.eti.2021.101667>.
- [24] Zhifu Mi, Dabo Guan, Zhu Liu, Jingru Liu, Vincent Viguié, Neil Fromer, Yutao Wang, Cities: The core of climate change mitigation, *Journal of Cleaner Production*, Volume 207, Pages 582-589, 2019